

## 1500'üncü Sayıya Selam Olsun...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; [harunaykutgoker@gmail.com](mailto:harunaykutgoker@gmail.com)

**Cumhuriyet'in kuruluş yıllarının aklı eksen alan düşünce evreninin aydınlığını günümüze yansıtan bir kurum olarak varlığını sürdürebilen CBT bir umuttur.**

*"...Teknolojiyi, ister sosyolog Marcuse ya da romancı Simone de Beauvoir gibi, insanoğlunun esaretinin ve yıkılışının aracı, ister Adam Smith ya da Marx gibi serbestlik sağlayan bir güç olarak görelim; aslında hepimiz teknolojideki ilerleme ile iç içeyiz. Ne kadar istersek isteyelim, teknolojinin günlük hayatımız üzerindeki etkisinden, önümüze koyduğu ahlâkî, toplumsal ve ekonomik ikilemlerden kaçamayız. Onu lânetleyebilir ya da kutsayabiliriz; ama yok sayamayız."*

Kısa bir süre önce, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin düzenlediği, 'Teknolojiye Nasıl Bakabiliriz' konulu Güz Semineri'nde yaptığım sunuşa, yıllar önce Prof. Dr. Hacer Ansal'ın yaptığı bir sunuştan esinlenerek bu alıntıyla başlamıştım. Alıntı iki seçkin iktisatçının, Christopher Freeman ve Luc Soete'nin "**The Economics of Industrial Innovation (1997)**" adlı eserlerinin girişinden... (Prof. Dr. E. Türkcan, bu eseri 'Yenilik İktisadi' adıyla Türkçeye çevirdi [TÜBİTAK yayını, 2003]).

Burada 'lânetlenebileceği ya da kutsanabileceği; ama yok sayılamayacağı' söylenen **teknolojidir**. Sunuşumda da değinmiştim; eğer teknolojiyi gezegenimizdeki kötülüklerin ana nedeni olarak gördüğümüz için lânetliyorsak; kendimize şu soruyu sormamız gerekmez mi? Peki, biz bilimi niçin lânetlemiyoruz? Öyle ya, günümüz teknolojisinin kaynağı bütünüyle bilimdir. Örneğin moleküler biyoloji, genetik bilimi-genomiks, proteomiks, biyoinformatik gibi bilim dalları ortaya çıkmasaydı gen teknolojisi de olmazdı; transgenikgıdalar sorunu da! Şimdi ne yapalım, saydığım bilim dallarını da lânetleyelim mi?

Gerçekte bilimin de, teknolojinin de doğasında 'kendinde iyi ya da kendinde kötü' diyebileceğimiz bir nitelik yoktur. Bilim ve teknolojiye atfedilen bütün kötülüklerin kaynağı bilim ve teknolojiyi kendi tanımladığı amaç ya da çıkarları için kullanan insandır... Kurduğu toplumsal düzendir... Üretim ilişkileridir... İnşa ettiği kültürdür... Sorun bu noktada insanın kendisidir... Bilim ve teknolojinin kötüye kullanılmalarını önlemede tek çare savaşızsömürsüz bir ülke, savaşızsömürsüz bir dünya için insanı değiştirmektir... 1500'üncü sayısına gelen dergimiz, bilim ve teknolojideki gelişmeleri okuyucularına aktarırken, toplumumuzun bilim ve teknolojide yetkinleşmesi meselesini de hep bu bağlamda ele aldı.

Bu derginin okuyucuları da biliyorlar ki, bilimde ve teknolojide yetkinlik kazanmak bir kültür meselesidir. Burada kültür kavramını, toplumların öğrenme ve öğrendiklerini gelecek kuşaklara aktarma kapasitelerine dayanan bilgi ve deneyim birikimlerini ifade etmek için kullanıyorum. Bu anlamıyla kültür ekonomik ve toplumsal gelişmenin ürünüdür. O nedenle, bilim ve teknoloji, toplumun kültür düzeyinden ve o kültürün oluşumundaki rolü tartışmasız olan üretim ilişkilerinden soyutlanarak ele alınamaz.

Evet, bilim ve teknoloji ekonomik ve toplumsal gelişmenin bir ürünüdür ama, bilim ve teknoloji alanındaki bilgi ve deneyim birikimi de belli bir düzeye geldikten sonra kendisini üreten ekonomik ve toplumsal gelişmeyi tetikleyen bir katalizör işlevi görür. Çünkü ekonomik ve toplumsal gelişme ile bilim ve teknolojideki gelişmeler arasında sistemik bir etkileşim söz konusudur. Her iki gelişim âdeta birbirini dokur. Ama bu dokuma işlevinin ardında da işte o insan faktörü vardır.

Bu dokumayı ülkemiz insanının -ve bütün insanlığın- iyiliği için istiyorsak, önce dokumacıyı yeniden dokumak; aklı inkâr eden dinsel dogmanın ipliğiyle değil, aklın, bilimsel düşüncenin

eğirdiği iplikle dokumak zorundayız. İpliği eğiren beyinlerin giderek çürüdüğü bu ülkede, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarının akli eksen alan düşünce evreninin aydınlığını yansıtan bir kurum olarak varlığını sürdürebilen CBT bir umuttur. Yolu bundan sonra da açık olsun...

**Cumhuriyet Bilim ve Teknoloji**, 18 Aralık 2015, Sayı: 1500...